

Hiányzik, pedig itt van

(BAKA ISTVÁN TÍZ ÉVE)

Tíz hosszú esztendeje adtuk vissza a barátunkat annak a részvétlen és dermedt világnak, melyre nincs is szavunk. Különbözik pedig nem adtuk vissza. Van, hogy az embert, lepkézzon ki bár az utolsó lélegzet is az ajakai közül, nem lehet visszaadni. Nincs visszaadás, ő már a miénk. Bakát nem lehet visszaadni, mert volt annyira makacs, rafinált, esendő, bátor, gyermeki, szenvedélyes, elfogult és figyelmes.

A könyvheti nyár délelőttjének szörnyeteg forróságában úgy toptam a sírjánál a szekszárdi temetőben, mintha az előző nap még megöleltük volna egymást. Beszéltem hozzá, mint egy közeli, figyelmes lélekhez. Lelkem, jó komám, borissza kistestvérem. És meghallgattam, mit mond, mit válaszol, de ez maradjon ketőnk között, hiszen Istennel se dicsekszünk.

Tíz év alatt újraépült Berlin. Tíz év alatt megírtak száz magyar regényt, négyszáz verseskötetet, tíz év alatt jó gyermekek nőttek fel rosszig, jaj, tíz év az mennyi is. Tíz év alatt mennyit nőttek a fák, mennyit nőtt, fogyott, élt ez az ország. És tíz év változásai a mennyországban, érkezett egy köpcös, szakállas, pipázó angyal, be kellett vezetni a szobájába a telefont – nem, az angymobil nem volt jó –, de ugyanazzal a számmal tárcsázza a Sátánt, mint Istent.

Baka úgy hiányzik, hogy mindeközben nagyon erősen és jólyamatosan az életünkben van, beleszól a dolgainkba, rákuncog egy-két esetlenségre, vagy a régen nyírt szakállába morog valamit a jókora nemzeti sületlenség hallatán. Baka úgy ment szembe a modernség különféle trendjeivel, aktuális hullámaival és bájos kordivatjaival, mint egy dühös és nagyon bölcs kisgyerek, aki fel nem foghatja, mire való az olyan dolgokkal kísérletezni, amelyek kitalálhatók ugyan, de nélkülözik a tehetség tündöklő keze nyomát, lelkének szenvedélyét, s inkább a ráció cinikus, bár izgalmasnak tetsző műveleteiben bíznak. Baka kora – melyben ő végül kiteljesedett és országosan becsült íróvá vált – az úgynevezett klasszikus költői szerepek leépítésében és felmorzsolásában, teoretikus fellazításában lelta a kedvét. A klasszikus költői szerepek lírai építkezésében mindig az Egész a tét, s még a részletekben való tobzódás is az úgynevezett Egész megidézésének a jegyében telik. Holott az ilyesfajta lírai lehetőségek Bakát sem hagyták hidegen. Már fiatalon szerepeket játszott, mások nevében énekelt, suttogott és zsörtölődött, volt ő Hány János és Yorick, s volt ő Liszt Ferenc, mint később a szörnyű kínokkal sújtott Philoktétész. Dühében megcsinálta azt, amivel a kor gyakorta csak igazi tét nélkül, játszi módon kacérkodott, ő is megosztotta magát. Másik embert teremtett, aki szintén ő volt, így született meg az orosz Sztjepan Pehotnij, az „orosz Baka”. Egy gyönyörű metaéleletet, egy gyönyörű metaköltészetet alkotott, fordított magyarrá. Baka dacos korszerűtlenséggel tüntetett, hitt a klasszikus értelemben vett kultúrafölfogásban, és igaza lett, ebben is igaza lett. Lassan az is ki fog derülni, hogy Juhász Gyulánál is fontosabb költője a városnak. Baka nem adta fel a metaforák és a költői parabolák szükségességének hitét. Hátborzongató, érzékeny tobzódó képeket festett a papírra, azaz dehogyis festette őket. Rákopogta azokat a gyönyörű képeket a szerkesztőségi papírra. Mert ő még hagyományos írógéppel írt. Űlt a Kincskereső szerkesztőségének hegyi levegőjében, a Vár utcában – csak vicceltem –, és vendégeket fogadott, kéziratokat mutogatott. Nem, itt sem volt otthon. Egy különálló, idegen világ, egy tündéri, morózus Pannon vidéki Pánként járt-kelt a kacérkodó, fényeskedő szegedi testben. Baka arról álmodott, és azzal fenyegetőzött, hogy elmegy innen. Nem ment el. Tudta jól, elmenni sem lehet, nincs hova. Az olyanok, mint ő, mehetnek bárhová, úgysis az egész világot cipelnék magukkal. Így tett aztán azon a szeptemberi napon is. Hallgatta Mahlert, és meghalt, de nem ment el.

DARVASI LÁSZLÓ